

Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, G. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

MAIOR V. VERZEA. — Starea sufletească și materială a armatei noastre (II).

IVAN TURBINĂ. — Plugul răzvrătit (fabulă).

D. N. CIOTORI. — Misterele unei vieți (după Björnsor, trad. din original).

C. F. — Torquato Tasso (după Goethe).

Sc. — Notițe bibliografice.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 „

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 lei

In străinătate . 12 „

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA
B-dul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4
BUCUREȘTI

A apărut :

Caleidoscopul

LUI

A. MIREA

TIPĂRIT DE

D. ANGHEL și ST. O IOSIF

De vânzare la toate librăriile
PRETUL: LEI 1.50

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 le
În străinătate 12 »

STAREA SUFLETEASCA ȘI MATERIALA A ARMATEI NOASTRE

II

În numărul trecut am arătat, prin câte-va exemple, că oștirea noastră a suferit neajunsuri serioase, din cauză că nu am avut stabilitate și continuitate în normele de conducere și organizație.

Iată ce scrie în această privință d. General Alexandru Hiottu, în cartea sa «Organizație și pregătire», pag. 39, care a apărut anul trecut, pe cînd autorul era în activitate :

«Instituțiunea armatei nu poate suferi în organizația sa fluctuațiuni și reduceri, după cum din nenorocire suferă balanța financiară a unei țări rău organizată și rău administrată.

«Organizațiunea armatei trebuie să aibă constanța și invariabilitatea principiilor ei fundamentale.

«Reducerile și potrivirile periodice introduse în organizația armatei produc consecințe atît de grave, în cît urmările lor nenorocite nu se vor putea simți, de cît în ziua cînd drama războiului se va desfășura.

«Statornicia organizațiunei armatei mărește puterea de încredere a celor ce sînt chemați a face parte dintr'însa, de unde decurge starea morală, factor de întia linie, care îi dă încredere și putere de sacrificiu.

«O armată trebuie să fie o mașină solidă, bine definită și ușor de minuit. Trebuie mișcată cu ușurință și fără complicațiune. În perioadele de pace nu trebuie uitate nevoile și greutățile războiului. Ele trebuie să fie în mintea orî-cărui om de stat, care trebuie să se gîndească, zi și noapte, la apărarea națională și la puterea de organizație a armatei.

«Dacă am căuta cauzele nenorocirilor întîmplute celor învinși, nu le vom găsi de cît în greșelile și neprevederile pornite de la conducătorii statului.

«O armată nu poate fi considerată ca o magazie, în care stăpînul mărește sau scade mărfurile după puterea sa financiară.

«Armata trebuie să aibă mărfurile totdeauna bine aprovizionate, pentru fie-care sezon, și sezonul ei este războiul.

«La noi lucrurile s'au petrecut tocmai așa; cînd s'a crezut că se dispune de oare-cari resurse, s'au sporit unitățile, fără să se gîndească că aceste sporiri trag după sine cheltueli mari; cînd starea financiară a scăzut, s'a recurs la reduceri, stricînd echilibrul între ceea-ce era și ceea-ce s'a mai adăogat, de unde fatalmente am ajuns la neputința de a avea o organizație hotărîtă și definitivă».

Aceste continue modificări și remodificări s'au făcut din cauză că Miniștrii de război au fost mai totdeauna oameni politici și s'au schimbat cu fie-care guvern sau partid. De multe ori au fost influențați de ideile partidului și angajamentele ce le lua acesta în opoziție.

Multe reforme militare au fost sugerate oamenilor politici, pe timpul opoziției, de indivizi interesați, cari supt masca dragostei pentru oștire, urmăreau avantajii personale, de clică sau de răzbunare.

În legea de administrație a oștirii din 1900, articolul 33 zice: «Ministrul de război va lua obligatoriū avizul consiliului superior de război în chestiuni de organizarea armatei, apărarea țării, mobilizare, concentrare, precum și la elaborarea legilor și regulamentelor asupra tuturor chestiunilor de interes general al armatei. În referatele sale către consiliul de miniștri, în rapoartele către M. S. Regele, ministrul va menționa că consiliul superior a fost consultat».

Cu toate acestea, de la această epocă s'au făcut cele mai multe schimbări de legi și regulamente, înființări și desființări în organizare.

Miniștrii de război, avînd toată puterea în mină, au făcut ce-au vrut. Se cunosc cazuri concrete, cînd Ministrul de război, după ce a cerut avizul unui comitet consultativ, nici nu a vrut să țină seamă de propunerile bine studiate și justificate ale acestuia.

În aceste comitete s'au ales cite-odată ofițeri superiori cu anume inclinații și păreri știute, și chiar acum nu fac parte din comitetul consultativ al artileriei cei mai valoroși ofițeri, cari prin instrucția, caracterul și practica lor, ar putea să aducă cel mai mare folos la dezlegarea chestiunilor tehnice atît de controversate și zăpăcite astăzi.

De alt-fel imităm în tocmai pe sora noastră mai mare, «Franța democratică», unde ministrul de război a introdus serviciul militar pe doi ani, în contra părerilor celor mai mulți generali din consiliul superior al armatei, și cînd a fost întreat în Cameră de deputatul Lt.-Colonel Russet, dacă a luat avizul acestui consiliu, a răspuns că *guvernul întreg își asumă răspunderea acestei legi*. Cu această ocazie

renumitul scriitor militar Generalul Derrecagaix a zis că «oferind țării serviciul pe doi ani în loc de trei, în ajunul alegerilor, guvernul speră fără îndoială să dobândească titluri la recunoștința corpului electoral».

Acest General a demonstrat cu multă competență inconvenientele serviciului de doi ani în Franța.

Nu-mi permite cadrul acestui articol să enumăr cele mai autorizate păreri pentru și contra serviciului de doi ani.

Ne aflăm în fața unui fapt îndeplinit, și avem datoria ca măcar acum să experimentăm în conștiință și să dăm infanteriei noastre toate mijloacele materiale ca să obținem cele mai bune rezultate de la această reformă radicală, la modă astăzi în Europa, — și care este în contradicție cu trecutul și obiceiurile poporului nostru.

Voiu da cite-va date comparative, arătând mijloacele ce avem noi și acelea ce au alte armate serioase care au introdus serviciul pe doi ani.

Germania are la un regiment de infanterie 6 ofițeri superiori și 55 de ofițeri inferiori; Franța 8 ofițeri superiori și 54 ofițeri inferiori, iar noi avem cam 6 ofițeri superiori și 36 ofițeri inferiori.

Germania are pentru 23 de corpuri de armată 83.000 de sub-ofițeri instructori reangajați. Oare noi avem pentru cele 4 corpuri ale noastre numărul proporțional de 14.000 sub-ofițeri reangajați?

Raportorul bugetului armatei franceze pe anul 1906 afirmă că serviciul de doi ani în Franța dă serioase griji comandantului superior al armatei, din cauză că ofițerii sint 'peste măsură de ocupați și zice: «Nu trebuie uitat că instrucția intensivă a serviciului de 2 ani va aduce corpului nostru ofițeresc un spor de muncă, care îi va face profesiunea foarte grea și nu-l va lăsa nici să răsufle în cursul anului».

Tot asemenea și cam în aceiași termeni se exprimă generalul von Einem, ministrul de război al armatei germane, care cu prilejul discuțiunei serviciului de doi ani, se arăta îngrijat de starea de nervozitate în care au ajuns ofițerii germani prin excesul de muncă, și care insistă asupra necesității de a se forma și complecta, pe lângă corpul ofițeresc, sub-ofițeri reangajați, cari sint cei mai prețioși auxiliari la instrucție¹⁾.

Aceste două mari armate dispun de toate înlesnirile și mijloacele materiale, căci pentru un corp de armată cheltuesc de 3 ori mai mult ca noi.

¹⁾ Studiul Bugetului războiului, de Maiorul de intendență S. Leonte, 1907.

Personalul ofițeresc este aproape îndoit, iar numărul sub-ofițerilor instructori este de 3 ori mai mare ca la noi, și totuși conducătorii oștirea sînt îngrijiți de prea multa oboseală a corpului ofițeresc.

Ne întrebăm ce devotament și ce muncă intensivă trebuie să dezoalte ofițerul nostru trupier de infanterie, ca să putem ajunge la bune rezultate ?

Chiar zilele trecute i-am văzut la muncă. Aū renunțat la concediuri, își sleiesc puterile numai ca să aibă conștiința împăcată că aū făcut tot ce s'a putut.

Ar fi bine ca domniī făuritori de reforme să coboare din cabinetul de lucru și să vadă la fața locului, la muncă, pe acești harnici apostoli ai datoriei.

Pentru buna răușită este de dorit să se dea infanteriei, cît mai neîntirziat, toate mijloacele materiale și un personal trebuincios, fără de care, cu toată ardoarea lor de muncă, nu vom obține un rezultat favorabil, căci ori cît ne vom sili — din o măslină nu putem scoate un butoi de untdelemn.

Pentru a se cunoaște lipsurile, ar fi bine ca conducătorii oștirea să se adreseze ofițerilor trupieri de infanterie, cari în nenumărate rinduri, prin revista infanteriei și altele, aū arătat, din practică, nevoile cele mai urgente și care cu puține jertfe se pot satisface, — căci din birouri se uită foarte adesea cele mai elementare și reale trebuințe.

MAIOR V. VERZEA

PLUGUL RĂZVRĂTIT

— FABULA —

Un plug

Ce nu știa decît un meșteșug :

Pămîntul negru să-l răstoarne,

A zis către stăpînul său,

Voind să-î facă sînge rău :

«Dar pînă cînd, de coarne,

«Voī fi condus din an în an,

«O! prost țaran,

«De-aceleași mîni bătătorite

«Și sbîrcite?...

«Mă rog, eu nu sînt plug de lemn,

«Al sărăciei semn ;

«Eu sînt de fer, —

«Și mi s'ar cuveni și mie
«De coarne să mă ție
«O mîină albă de boer...
«Deci între mulții tăi mojici --
«Să pleci de-aici !..

Țărașul, filosof, a rîs,
N'a zis nici pîs,
Și a plecat,
Nesupărat,
Cu boii și cu jugul.

În deal rămase plugul
Stingher,
Și aștepta din zi în zi
Pînă ce-o veni
Frumoasa mîină de boer,
Să-l iea de coarne
Și iarăși lutul să-l răstoarne.

Primăvara,
Yara
Aū trecut ușor,
Și-aū mai trecut în zbor
Și alte primăveri
Și veri,
Dar vai ! nici unul din boeri
Nu a venit cu boi, cu jugul,
Să miște plugul.

Sînt sigur, vrei să știi sfîrșitul...
Ei, bine ! răzvrătitul
A fost cuprins de mari nevoi :
Bătut de ploii,
Cuprins de frig și de furtună,
Și 'n anii răi și 'n anii buni,
L-a miștuit rugina...
A cui e vina ?

Hei ! omul răul cînd 'și-l face,
Nici însuși dracul nu-l desface.

IVAN TURBINĂ.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON

MISTERUL UNEI VIEȚI

(TRADUCERE DUPĂ ORIGINAL)

«Pentru ce să ne așezăm aici?»

— Pentru că-î locul mai înalt și-î mai multă lumină.

— Da, dar aici e o prăpastie atît de adîncă, de-mî vine amețeală cînd mă uit în vale, ș'apoi și soarele face să strălucească luciul apei atît de tare, — lasă mai bine să mergem puțin mai înainte.

— Nu, nu mergem mai departe!

— Iată colea mai înapoi, lingă crîngulețul cela verde — ce frumos ar fi acolo!

— A, nu, nu ne vom mișca de aici! Și el rămase așa pierdut ca și cînd n'ar fi mai gîndit, n'ar fi mai voit nimic.

Ea stete o clipă cu ochii ațintiți asupra lui, fără să poată spune un cuvînt.

«Aasta (cit. Osta) — zise el, — ia spune-mî, de ce te-ai turburat așa de mult cînd ai văzut pe acel căpitan de vapor străin care a sosit odată cu amurgul?»

— Nicî nu m'am gîndit la asta, răspunse ea și vru să se de-părteze.

— Tu trebuie să-mî deslușești lucrul acesta, înainte de a te de-părta, căci alt-fel totul se va sfîrși între noi!

— «Botolf», strigă ea întorcîndu-se către dînsul și rămînînd de odată pe loc.

El adăogă apoi: «Eu ți-am făgăduit — fără îndoială — ca să nu întreb ceia ce te turbură și trebuie să mă țin de cuvînt, dacă tu vrei să fie ast-fel, dar atunci trebuie să sfîrșim aici!»

Atunci ea, prididită de plus, se apropie de dînsul. Făptura-î mititică, gingașă, cu mânuțele delicates, cu părul moale și auriu de peste care se desprinsese năframa, apoi gurița și ochii ei cu strălucirea lor deosebită și spunînd atît de multe, era atît de frumoasă, că și soarela părea că se oprise ca s'o privească!

El sări în sus: «Tu știi bine că dacă te uiți așa la mine, atunci mă robești; eu mai știu însă un lucru: dacă trăim în chipul acesta, nu ne așteaptă de cît nenorocirea!»

«Nu poți tu pricepe odată că, dacă ți-am făgăduit de-o sută de ori că nu voi căuta nicî odată să aflu trecutul tău, nu pot să am liniște,

nu-mă pot ține făgăduința! Acum fața lui părea a avea cu totul alte trăsuri de cum era ieri.

«Botolf, ceia ce tu mi-ai făgăduit atunci, a fost ca nici odată să nu-mă turburi liniștea, mi-ai jurat ca să nu-mă ceri să-ți destăinuesc, ceia ce nu aș putea să-ți spun nici odată, nici odată! Mi-ai făgăduit solemn și mi-ai declarat că nu te interesează trecutul meu, ci pe mine, numai pe mine singură vrei să mă ai.... Botolf!»

Și ea își îndoi genunchii și stete rugătoare înainte-î între firele de Gung¹⁾ (iung). Ochiul îi erau ațintiți asupra lui și plînsu-î sfișietor, cum numai cele mai grozave suferinți pot să-l stînească, făcea ca lacrimile să vorbească limba durerii.

Și ast-fel era cea mai frumoasă, dar și cea mai nenorocită faptură pe care o întîlnise în viața lui!

«Doamne păzește-mă!» zise dînsul sculîndu-se 'n picioare și apoi așezîndu-se iarăși.

«Dacă tu zici că mă iubești atît de mult, apoi pînă acum ai fi putut dobîndi încrederea mea — și cît de fericiți am fi fost noi atunci!»

— Și dacă tu m'ai fi putut iubi o lecuță numai!» zise ea rugătoare, tîrîndu-se pe genunchi în spre dînsul.

«Îmi ești scump? Din noaptea aceia cînd eu stăteam pe cuverta vaporului nostru care era în fața vaporului tău, iar tu erai urcat pe funiile dintre catarguri și comandaî — în viața mea n'am văzut un altul mai puternic — numai pe tine te iubesc! Și de cînd m'ai luat cu tine pe vapor, pe cînd vasul nostru fusese înghițit de valuri, iar am simțit că mi se deșteaptă în suflet dragostea de viață și aceasta ar fi fost bine să nu se fi mai întîmplat!»

Vorbele-î zburară în liniștea împrejurimilor și numai plînsul rămase stăpîn pe ochii ei îndurerați. Își întinse apoi mînuțele și mîngîindu-î genunchii îl rugă: «Botolf, fiu mare, o, fiu mare ca atunci cînd m'ai salvat, cînd m'ai luat fără să am nimic — numai și numai pe mine, Botolf!..»

— Mare, dar puțin cam aspru» răspunse dînsul.

«Pentru ce cauți tu să mă îndupleci? Tu știi bine că nu se poate. Inima vrea eu s'o am, iar dacă în primele zile aș mers lucrurile și fără aceasta, nu poate fi tot astfel și mai tîrziu!»

Ea se trase înapoi și zise cu deznădejde: «O, nu, ceia ce s'a rupt din suflet nu se mai poate pune nici-odată la loc! O, Doamne!» Și iarăși o prididiră lacrimile.

¹⁾ Plantă lemnoasă care crește în munții scandinavici. Se aseamănă cu iarba călătoare, pe care o poartă apele.

— «Dă-mi inima, viața ta 'ntreagă, nu numai o părticică dintr'însa, și atunci tot ce s'a desprins din inima ta se va adăoga la loc, aici, la mine!»

Vorba lui fu aspră, ca și cînd ar fi voit să-î dea curaj; ea însă nu răspunse nimic, cu toate că privirile lui erau provocătoare.

«Biruește-te pe tine însuși, hotărește-ți pașii! Mai rău de așa n'are să fie niciodată».

— Alungă-mă mai bine în cele mai depărtate locuri!» zise ea. Botolf nu înțelese bine vorbele ei și adăogă:

— Dacă acesta este cel mai mare păcat, atunci voi căuta să-l fac; a nu-ți mai cere însă ca să-mi destăinuești trecutul tău, aceasta nu pot s'o fac!»

— Cu atît mai puțin e», răspunse ea, sculîndu-se în picioare.

— Eū îți voi ajuta», zise el sculîndu-se de asemeni — și îți voi ajuta numai dacă voi afla ceia ce vreau să știu». «Astfel sînt prea mîndru ca să am supt ocrotirea mea pe cineva pe care n-o cunosc și care poate e a altuia!»

La aceste vorbe ea se înroși: «Să-ți fie rușine!» Socotesc că dintre noi amîndoi eū sînt cea mai mîndră, căci nu caut să impun nimănui nimic..... Și trebue să dai seamă de vorbele astea!

— Nu, dacă tu ești mîndră, atunci lasă la o parte bănuiala mea.

— Doamne Isuse, nu pot să mai rabd spre a fi zdrobită mereu în chipul acesta!

— Da, și eū ți-am spus odată că astăzi trebue să se sfirșească.

— Nu-î acesta un lucru barbar — adăogă dînsa — ca să zdrobești inima unei femei, s'o faci să sufere cele mai mari chinuri, cînd ea a avut atita incredere în tine și cînd în ruga ei a pus toată duioșia, tot focul unei iubiri fără de margini. Și cit pe aci era s'o înceze iarăși plînsul, dar în urma unei sfortări zise:

«Îți înțeleg foarte bine gîndurile: tu vrei să deștepti toate amintirile mele, ca apoi din țipătul deznădejduit al sufletului meu zdrobit să poți înțelege ceva!»

Apoi, după ce se uită o clipă cu dispreț la dînsul, se întoarse ca și cum ar fi voit să nu-î mai întilnească privirile. Atunci auzi deslușit, vorbă cu vorbă: «Vrei să spuî, sau nu vrei?»

— Nu, răspunse ea ridicînd brațul — pentru că tu mă silești să spun ceia ce ar fi putut să nu ne preocupe cîtuși de puțin! Apoi să depărtă de el.

Respirînd scurt, pieptul i se zbătea cu putere, iar privirile ei, aci încruntate, aci pline de melancolie, de durere, aci iar aspre, încruntate, se aținteau în toate părțile în gol, ca și cînd ar fi căutat pe cineva,

oprindu-se adese-orî asupra lui. Se răzîmă apoi de un arbore și iarăși o prididi plinsul, dar după cîteva clipe se mai liniști puțin și suspina încet, cînd de odată răsunară vorbele lui: «Știam eu că tu nu mă iubești!»

Și ei i se păru atunci că e cea mai umilă făptură, în sufletul căreia nu sînt decît păreri de rău. De două orî voi să-î răspundă, dar păru că o oprește cineva și se aruncă jos, între firele de gung, acoperindu-și fața cu mîinile.

El se apropiè și se plecă de-asupra-î. Dînsa îl simți și dintr'un moment într'altul aștepta să-l audă vorbind. Tăcerea lui însă o necăji și o făcu să-și îndrepte privirile în spre el. Se ridicară amîndoi de odată.

Fața lui lungăreață, arsă de soare și bătută de viforul furtunilor, era acum mai suptă și încruntată. Ochii lui adînci, fără sprîncene, gura-î largă, dar strînsă, întreaga lui făptură întruchipa, pentru dînsa, o putere fără de margini.

Și în clipa aceia i se păru că-l vede ca în noaptea naufragiului, cînd stătea urcat pe frîngiile dintre catarguri și comandă. Era tot așa de mare ca atunci, iar puterile lui tot așa de extraordinare se îndreptau de astădată, toate, împotriva ei.

«Tu m'ai mințit, Aasta!»

Ea vru să se depărteze, dar el o apucă și o ținu în loc.

«Tu m'ai făcut pe mine însu-mi să mint! Intr'o singură zi măcar, din cite am stat împreună, noi n'am trăit o viață adevărată!»

Și o ținea așa de aproape, că simțea cum suflarea lui arzătoare îi dogorea fața. Ochii lui adînci cu privirile pătrunzătoare ținteau pe ai ei în așa fel, că simțea că i se întunecă vederile. În ultima clipă nu mai știa unde se află, nu mai putea face nimic și de aceia închise ochii. Stătea așa ca și cînd ar fi vrut să cadă din picioare, sau s'o pornească la fugă. Ora decisivă sosise.

Și după tăcerea adîncă ce-l stăpînise mai înainte el devenise aspru, de astădată însă întreaga lui ființă părea stăpînită de o neliniște mare.

«Sfirșește odată! Lasă la o parte toate maimuțăriile! Haide, spune tot..... acum..... aici!»

— Da, răspunse dînsa fără să-și dea seama.

— Spune odată aici, îți zic!»

De odată însă el dete un țipăt, căci ea lunecase de lingă dînsul ca o nălucă, în prăpastia în fundul căreia se întindea potopul apelor mării.

Nu văzuse decît părul ei ca de aur ce flutura în vînt, mînuțele-î întinse în văzduh, o năframă ce fâlfii o clipă de-asupra-î și care apoi desprinzîndu-se, se lăsa încetinel departe.

Nu-î auzi nici țipetul măcar, nici pleoscăitul în viltoare, căci apele

erau departe în adînc. Nu mai auzi nimic, căci și el căzuse mai la o parte de muchea prăpastiei.

Marea i-o adusese, în acea noapte cînd se întîmplase naufragiul, marea o înghițea acum, închizînd viața și povestea ei, pentru totdeauna în adîncul apelor sale.

În întunericul nepătruns, ca și sufletul ei, al acelei nopți, se îngropa totul!

Oare el nu trebuia să se arunce după dînsa?

* * *

A plecat de-acolo cu hotărîrea nestrămutată de-a pune capăt suferinței sale, care acum departe de a se curma, prin pierderea celei ce o aprinsese, era simțită, pentru înțîia dată, în toată tăria-î zdrobitoare.

Cea de pe urmă faptă a ei răsărea mereu în minte și părea că-î spune cineva c'a greșit față de dînsa și că de aceea a pierdut-o.

Și cu cît chinurile i se înzeceau, cu atît mai mult voia să trăiască spre a cerceta pentru ce se aruncase ea în apele mării. Singura care scăpase de 'nec, în acea noapte îngrozitoare, cînd se întîmplase naufragiul, ea se îneca acum, zdrobindu-l, ucizîndu-l pe el, care o scăpase de la moarte. El, care a știut să învingă furia apelor, care a știut să 'nvirtească negoțul atît de bine, iată-l acum învins de o dragoste, care îl zdrobește împreună cu aceia care o aprinsese în inimă-î.

Era el poate un om răutăcios? Niciodată n'auzise dînsul de așa ceva și nici nu-și putea închipui un astfel de om.

Atunci ce putea să fie?

Se ridică, nu pentru ca să se arunce și el în mare, ci pentru a se coborî de pe stîncă — nimeni nu-și pune capăt zilelor în aceeași oră cînd i se prezintă o enigmă de dezlegat. Aceasta însă nu se mai putea dezlega niciodată!

Aasta locuise în America, unde își petrecuse copilăria și de acolo venea, cînd s'au ciocnit vapoarele. Ce făcuse în America? Cine era ea din Norvegia?

El nu știa însă cu siguranță dacă familia ei era dintr'acelea care au emigrat din Norvegia.

Căpitanul cel străin? Cine era el oare? Se cunoscuseră ei? Exista vr'un secret între dînșii?

A 'ntreba de toate acestea era a întreba marea; a porni să cercetezi, era a te arunca de pe muchea prăpastiei în viltoare!

El a greșit! O femeie păcătoasă, care știe cît de mare îi este vina

și se căește, trebuie să fie supusă bărbatului și să caute ca 'ndată ce căința a pus stăpînire pe sufletul ei, să ducă totul la bun sfîrșit. Dar intențiunile ei nici nu se vădiseră, cu atât mai puțin nu încercase ca să ajungă la o bună înțelegere, ci s'a aruncat în brațele morții, îndată ce el s'a purtat mai aspru cu dînsa.

Dar acest curaj, această hotărîre supremă are vre-o valoare? Pentru ce nu? Mai bine a sfîrși astfel de cît să 'ndurî chinurile unei vieți osîndite, pentru care ți-ar trebui un curaj extraordinar. Ei i-a lipsit curajul de a se destăinui, căci începuse prin a rezista din toate puterile, fără să poată spune un cuvânt și să explice de ce nu putea destăinui nimic.

Poate că era la mijloc vr'o crimă? Ea însă n'ar fi putut ascunde secretul unei crime, căci adese-orî era veselă, plină de viață; cite-odată era furioasă, dar era și nespuse de delicată, de gingașă și-avea o inimă îngerească. Altcineva trebuie să fi făptuit crima. Dar atunci pentru ce să nu spună nici-odată pe acel criminal, căci în chipul acesta totul s'ar fi sfîrșit cu bine. Acest secret îl știa numai ea, sau și un altul?

Ce putea oare să fie? Ea însăși declarase că e *ceva* și-apoi căpitanul cel strein la vederea căruia s'a turburat atîta? Pentru numele lui Dumnezeu, ce rost aveau toate acestea? Dar dacă ar fi trăind încă — se'ntraba el — ar fi mai chinuit-o, cerîndu-i ca să-i destăinuiască totul?..

Și cerchetîndu-și sufletul, îi văzu micimea! Chinurile îl cuprinseseră din nou. Poate că nici nu era atît de vinovată, după cum socotea dînsa că este, după cum se chinuia din cauza altora.

De cîte ori în dosul vinovăției noastre nu se poate ascunde inocența; în dosul păcatului, naivitatea — și cum ar trebui să'nțelegem lucrul acesta!

Pe el care vedea în toate ceva necurat, ea nu l-a crezut capabil ca să înțeleagă așa ceva!

La un singur răspuns al ei, destul de lămurit, în mintea lui trebuia să se nască o mie de 'ntrebări bănuitoare, urite și de aceia ea s'a încrezut mai bine morții de cît lui.

Pentru ce nu putuse el nici-odată, nici-odată s'o lase 'n pace?

La el venise dînsa și căutase uitarea trecutului său și tocmai el era acela care aprindea mereu dureroasele-î aduceri aminte, tocmai el căuta să-i aducă în față — cu atîta ușurință — icoana trecutului de care ea fugise! Aasta nu mai trăia acum de cît pentru dînsul și era atît de frumoasă și 'mprăștia 'n juru-i atîta dragoste, atîta căldură și lumină!

De ce-î cădea cu greu trecutul ei? Orî dacă-î cădea cu greu, de ce așa de îndată? Cu cît ea suferea mai mult din pricina aceasta, cu atît mai tare creștea neliniștea în sufletul lui.

Cînd nu era de cît a lui, numai a lui, nu din admirație, orî din recunoștință, ci din toată inima, el *voia să știe* dacă această inimă a mai aparținut altuia, *voia să știe* povestea vieții ei. Și cu cît simțea că lucrul acesta îi face mai mult rău, cu cît ea îl ruga tot mai fierbinte, cu atît mai mult o silea să-î spue totul — căci era tot mai mult convins că e ceva la mijloc. Acum însă îi răsărea în minte pentru 'ntîia oară 'ntrebarea: Oare el i-a spus ei totul? Trebuia oare într'adevăr ca să se destăinuiască unul altuia? Trebuiau înțelese lucrurile așa cum s'au înțeles? De bună seamă că nu!

De odată însă auzi doi copilași care se jucau și atunci începu a se uita în toate părțile. Fără să-și dea seama, el stătea acum lângă crîngulețul cel verde, lângă care voise ea să se așeze împreună.

Trecuseră abia cincî ore de cînd ea se aruncase în valuri și lui i se păruseră doar cite-va minute. Poate copii s'or fi jucat de mult acolo; el abia acum îi auzea. Ah, și era tocmai Agnes, fetița ca de 6—8 ani a păstorului, pe care Aasta o iubea pînă la 'ndumnezeire și care îi sămăna atît de mult. Dumnezeuule sfinte, cit de mult îi sămăna această copilă!

Ea urcase pe frățiorul cel mic pe o stîncă, unde zicea că e școala, iar ea era dascălul: «Zi acum cum oi zice eu!

«Tatăl nostru».

— Tată ostu.

Carele ești în ceruri.

— ... Ceui.

— Sfințească-se numele tău.

— Țască numee tău.

— Vie 'mpărăția ta.

— ... ba!

— Facă-se voia ta.

— ba nu vea!

Botolf se ascunsese departe în vale, nu pentru că-l supărase rugăciunea copiilor, căci el nici nu băgase de seamă că ceia ce spuneau ei era o rugăciune, ci îndată ce-î văzuse și le auzise glasurile, se văzu pe sine însuși ca o bestie, blestemată de Dumnezeu și huiduită de oameni. Se așeză după tufişuri, departe ca să nu-l mai necăjească copiii, căci zgomotul lor îl făcuse să se turbure cum nu fusese nici odată în viața lui.

Voia să se ascundă în păduri, departe de potecile și de pașii oa-

menilor, căci unde s'ar mai fi putut duce acum? Acasă? Casa pe care el o cumpărase și o aranjase frumos pentru ea i se părea pustie. Sau să rățăcească prin lume.... Indiferent, căci ori unde s'ar fi aflat și ori la ce ar fi gândit, chipul ei îi stătea mereu în față.

Se zice despre morți, că în ultima clipă prind chipul celor din jurul lor în ochi și-l iau cu dinșiți. Acelora ce li s'a întâmplat să le fie cu chipul prins, tocmai când făceau o faptă rea, acea clipă de care se îngrozesc tot mai mult, le stă veșnic în față, îi urmărește pretutindeni.

De astă dată însă nu era Aasta, care-i stătea în față, pe muchea dealului, ci o fetiță nevinovată, era Agnes.

Și copilița aceasta, cum stătea așa cu mânuțele întinse, era întocmai chipul celei ce se aruncase în viltoare! Era însăși povestea dragostei nețărnurite, pe care Aasta o avusese pentru copilă!

Asemănarea celor două chipuri făcea să se nască în sufletul lui ceva misterios, ce pare că aruncă un ce deosebit, ciudat asupra lumilor, nespus de lungi, trecute în nesiguranța vinovăției ori inocenței. A închis Aasta o ast-fel de copilă în inima sa?

Da, și tocmai acum vedea el lucrul acesta, adică, mai bine zis, tocmai acum vedea, pentru întâia dată, ceia ce văzuse de mult.

La început dorința lui de a ști dacă într'adevăr era naivitate, nevinovăție în zîmbetul ei, devenea tot mai puternică. Voia să știe dacă ea a putut zîmbi și altora, care să fi fost pricina de această copilă îi era atit de scumpă, îi stăpînea inima? De ce aveau anîndouă privirile atit de strălucitoare?

O vecinică schimbare în firea ei, o neliniște exagerată, care-l făcea și pe el să exagereze totul, îl făcuse ca în tot timpul cît a trăit cu ea să-și inchipuiască atîtea lucruri care-l chinuiau, îl zdrobeau.

Ș'acum, după sfîrșitul ei atit de îngrozitor, toate aducerile-î aminte despre dînsa se întruchipau într'o copilă nevinovată ce se ruga.

Cu tie-care gînd aducător de neliniște și suspinuri și care se deslușea tot mai limpede, îi stătea în față, tot mai aproape, această copilă. Și toate inchipuirile lui iscoditoare, toate cărările se sfărîmau, în fața nepătrunderii.

Tot ce-î atrăsese luarea aminte, în timpul acesta scurt, cît trăiseră împreună — din noaptea naufragiului pînă în dimineața ultimei Duminici, pe marginea prăpastiei — cînd el voia s'o silească să-î răspundă la o întrebare, i se arăta lămurit, parc'ă ar fi citit în fața acestei copile.

Și inchipuirile ciudate, care creșteau tot mai mult în mintea lui, îi zdrobeau și corpul și sufletul, că după cîtă-va vreme căzu la pat

și nu se mai ridică. Toate acestea însemnau că e mînat mereu către sfîrșit.

Acel ce caută secretul unui mister, capătă o fire cu totul deosebită, care îl face să fie el însuș o enigmă pentru alții.

* * *

Din ziua aceea totul se schimbase în aceste locuri. Firea lui întunecată, frumusețea ei, viața lor neștiută, producea o neliniște ciudată în sat. Apoi dispariția femeii făcea să crească și mai mult agitația, în cît nenorocitul era acum în primejdie.

Și nimeni nu putea da vi'o lămurire, căci nici unul dintre cei cari locuiau în jurul fjordului, sau puteau vedea pînă la marginea prăpastiei, nu băgaseră de seamă, în acea dimineață de Duminecă, tocmai în clipa cînd ea, învălită de razele soarelui, s'a aruncat în undele mării.

Nici corpul ei nu fuscse scos pe uscat, ca să fie văzut.

De aceea, el fiind în viață, se născociseră o mulțime de povești înfloritoare despre dînsul. Acum înfățișarea lui era hidoasă. Zăcea mereu în pat și fața lui lungăreață și suptă era încadrată de o barbă roșie ce crescuse mare. Ochiii lui mari căutau sperioși împrejur ca și cînd el s'ar fi aflat în mijlocul valurilor pe o bucățică de pămînt.

Și pe cînd se chinuia astfel între viață și moarte, lumea zicea că aceste suferinți grozave erau lupta între Dumnezeu și Diavolul! Cîțiva văzuseră chiar pe necuratul, învălit în bălbătae, ridicîndu-se la fereastra odăii lui și strigîndu-l pe nume.

Ba-l văzuseră și cîntînd din tilincî, în jurul casei, ori prefăcut în cine negru, sau învîrtindu-se la poartă ca un ghem, ce sărea 'n sus.

Cei ce trecuseră pe-acolo, ziceau c'aū văzut toată ograda lui cuprinsă de flacări; alții auziseră un convoi care ieșia din mare, mîrînd, lărmuind, urlînd și venind încet către casă, unde intra înăuntru, prin ușile zăvorîte, și colinda prin toate odăile, iar după aceea tot țipînd mereu, cu scheălăit ca de cîni și nechezat de cai, se cobora iarăși către mare, în care pierea.

Servitorii bolnavului, atît bărbați cît și femei, fugiseră toți și ei erau acei cari răspindiseră tot felul de povești. Nimeni nu mai îndrăznea acum să se apropie de ograda lui. Tot satul, care era format din vechi pâlmași și față de care el fusese așa de bun, fugea acum de dînsul, așa că zăcea fără nici un ajutor. Bătrîna care-l păzea, tremura, cuprinsă de groază mare, și ardea mereu paie supt patul lui, ca să gonoaseă pe necuratul și, cu toate că era cît pe-aci să fie ars el însuși, tot nu scăpa de tortura chinurilor.

Bătrîna, în cele din urmă, se gîndi că n'o fi putînd muri, fiindcă o

fi cineva care trebuie să-l ierte și-l întrebă dacă n'ar fi bine să cheme pe preot. El nu putu răspunde nimic, ci doar clătină din cap, în semn că nu vrea să vie preotul. Să fi fost alt cineva pe care dorea să-l vadă? Nimeni nu putea ști.

A doua zi fu auzit când șopti, în aiurare, numele «Agnes». Fără îndoială că acesta nu era răspunsul la întrebarea de ieri a bătrînei, ea însă socoti astfel și porni veselă la bărbatu-saū, pe care îl rugă să se gătească și să se ducă la preot, spre a aduce pe Agnes.

Acolo, toți crezură că nu s'a înțeles bine ce-a spus bolnavul și că de bună seamă preotul trebuie să se ducă. Bătrîna însă ținu, în ruptul capului, că Agnes trebuia să meargă.

Aceasta se afla în odaia de alături și auzind totul, era tare necăjită, căci și ea auzise vorbindu-se de diavol și de convoiul care venea de pe mare. Mai auzise însă că bolnavul așteaptă pe cine-va ca să poată muri și nu i se păru ciudat că o aștepta tocmai pe ea, pe care nevasta lui o iubise atât de mult și o dusese de atâtea ori acolo la ei. «Ceia-ce dorește un om care se află pe patul de moarte, trebuie să se 'ndeplinească» — ziceau oamenii. Și dacă ea se va ruga frumos lui Dumnezeu, n'are să i se 'ntimple nici un rău.

Tot așa socoti și dînsa și de aceea se apucă să se 'mbrace.

Era o seară răcoroasă și senină. Pădurile molcomite se 'ntindeau întunecate în depărtări. Cucuveicile se'ngănau și glasul lor înfiorător răsuna departe în păduri. Ea mergea însă cu nările în manșon și se tot ruga mereu.

Nu văzu nici-un diavol și nici n'auzi vr'un convoiu venind de pe mare, pe lângă țărnul căreia venise. Văzu însă stelele care-și revărsaū lumina blândă și păreaū a fi așezate chiar pe colina unde era casa bolnavului. Sus, la casa lui Botolf, era o tăcere înfiorătoare. Bătrîna îi ieși îndată înainte și o conduse înăuntru, unde o ajută să se dezbrace de palton, apoi o duse în bucătărie să se 'ncălzească. Acolo îi spuse, între altele, să aibe curaj, dar și milă, cînd o intra la el, și să roage pe Dumnezeu pentru dînsul. După ce se 'ncălzise bine, bătrîna o luă de mână și o duse în odaia bolnavului. Acesta zăcea și avea o barbă lungă, iar ochii lui duși în fundul capului se ațintiră asupra copilei.

Infățișarea lui nu i se păru atât de hidoasă, după cum auzise și de aceea n'avea de ce să se turbure.

«Mă ierți? zise el. Ea înțelese că trebuia să răspundă și de aceea zise: «da».

Atunci o rază de lumină păru că licărește 'n ochii lui și încercă să se scoale, dar îndată căzu, fără să se mai poată mișca.

Fata începu îndată să zică «Tatăl nostru», dar el făcu iarăși o mișcare și arătă în spre pieptu-și. Atunci ea puse minile pe pieptul lui — căci așa înțelese — și îndată el întinse pe ale sale, ca de schelet și reci ca ghiața, și coprinse mînuțele ei calde, închizînd ochii. Și fiind-că nu zisese nimic după ce dînsa terminase «Tatăl nostru», nu îndrăzni să-și tragă mînile înapoi, ci începu din nou rugăciunea. Și după ce repetase de trei ori acelaș lucru, intră bătrîna înăuntru și uitîndu-se la el zise: «Destul, copila mea, căci acum e iertat!»

D. N. CIOTORI.

TORQUATO TASSO

(DE GOETHE)

ACTUL I. — SCENA III. ¹⁾

Cei dinainte. TASSO.

TASSO. (Cu o carte legată în pergament).

TASSO. Abia venii o carte să-ți aduc —
 Și nici acum nu'mi vine să ți-o dau:
 Știu bine eu că tot nu e perfectă,
 De și, cum e, sfîrșită pare-a fi;
 O grij'aveam: perfectă să ți-o dau,
 Dar altă grij'acum mă chinuește,
 Căci n'aș voi fricos din cale-afară
 Și nici ingrat s'apar în fața ta.
 Și ca un om ce spune-atît: «Venii!»
 Și toți amicii lui se 'nveselesc,
 Așa și eu îți zic atît: «Primește-o!»

(Îi dă cartea)

ALFONS. La darul tău eu nu mă așteptam,
 Din ziua de-azi tu-mi faci o sărbătoare.
 În fine-l țin în mîni acum și-al meu
 Îl pot numi 'ntr'un fel de-aci nainte;
 De mult doriaș să ieși o hotărîre,
 Să spui și tu 'n sfîrșit: «Ajunge-atît».

TASSO. De-ți place-atunci lucrarea e perfectă,
 Căci ea cu totul ție aparține.
 La munca mea ades cînd mă gîndiam
 Și urma penei mele-o cercetam,
 Puteam să spun: «Acesta-î lucrul meu.»

¹⁾ Printr'o eroare această scenă se publică ulterior. — Traducătorul.

Dar cînd apoi îmi dau mai bine seama
 Și văd ce-î dă valoare-adevărată,
 Pricep atunci că voi mi-ați dăruit'o,
 Căci dacă firea binevoitoare
 Cu darul poeziei m'a 'nfrățit —
 Curînd o soartă rea mă izgoni
 Departe cu-o sălbatică cruzime.
 Și dacă universul atrăgea
 Cu vraja lui privirea-mi de copil —
 Îndată fui adînc îndurerat
 De cîte-ai mei părinți aveau să 'ndure.
 Cînd buzele-mi se deschideau să cînte
 Scăpa din ele-o tristă melodie,
 Iar eu abia 'nsoțiam cu glasul stins
 Durerea lor etern chinuitoare.
 Tu singur din viața asta strîmtă
 La altă viață liberă m'ai scos
 Și ori-ce griji ai alungat din gîndu-mi.
 Iar mîndru-mi suflet dornic s'a deschis,
 Cîntînd voios cîntări de vitejie,
 Și orîce laude obține-acum poema,
 Îți sint dator, căci ție ți-apartine.

ALFONS. Din nou ți-o spun: tu meriți orîce laudă,
 Și fiind modest ne faci și nouă cinste.

TASSO. La ce nu pot să spun cum simț de-adînc
 Că tot ce-ți dau acum am de la tine!
 Din el a scos obscurul om poezia,
 Și repede desfășurare-a luptei
 Așa de bine el și-a 'nchipuit-o?
 Iar mînuirea armelor pe care
 Le-arată dirz în luptă tot eroul
 Curajul și înalta 'nțelepciune
 Și lupta vicleniei și-a vegherii —
 Acestea toate cine m'a 'nvățat,
 Simțînd 'plăcere 'ntocmai ca un geniū
 Sublima lui natură să 'și-arate
 Prin glasul slab a unui muritor.

PRINCESA. Acuma dar te bucură cu noi...

ALFONS. De laudele-orî-cărui suflet nobil.

LEONORA. Te bucură de gloria-ți lumească.

TASSO. Mi-ajunge-această clipă; gîndul meu
 Era la voi cînd opera-mi scriam,
 Doriaș atît: să fiu pe placul vostru,
 Și ținta mea era să vă distrez.
 Acel ce lumea nu o vede 'n prieteni

Nu-î demn de el o lume să vorbească!
 Aici e țara mea, aici e cercul
 Plăcut în care sufletu-mi s'oprește.
 Aici ascult de semnul cel mai mic;
 Aici vorbește gustul și știința,
 Nainte-mi văd și lumea viitoare.
 Pe-artist mulțimea-l face prea sfios.
 Acela doar ce simte și 'nțelege —
 Să judece și drept să răsplătească!

ALFONS. Și dacă lumea noi reprezentăm,
 Cu drag se cade darul să-ți primim.
 Frumosul semn ce 'nalță pe poet —
 Pe care chiar eroii-l văd adesea
 Uimiți în jurul frunții de poet —
 Il văd pe capul marelui străbun.

(Arătând bustul lui Virgil)

Au simpla întâmplare ori vr'un geniū
 Ni-l scoate 'n drum? Virgil imi spune 'n taină:
 «De ce cinștiți pe morți? Căci ei și-au luat,
 În viață fiind — răsplata cuvenită.
 Și dacă totuși ne slăviți pe noi,
 Să dați și celor vii ce este-al lor.
 Statuia mea destul de 'ncununată-î:
 E-a vieții însă ramura cea verde!»

(Alfons face semn surorii sale; ea ridică cununa de pe bustul lui Virgil și s'apropie de Tasso. El se dă înapoi.)

LEONORA. Și nu voiești să iei? Privește dar
 Ce mină-ți dă cununa nemuririi!

TASSO. O, stați puțin, vă rog, căci nu știu cum
 În urm'acestei clipe-aș mai trăi!

ALFONS. ... Voios că ai cununa nemuririi
 Ce-așa de mult acum te înspăimintă.

PRINCESA. (ridicând cununa)

O, Tasso 'mi faci plăcerea cea mai rară
 Gîndirea mea 'n tăcere să ți-o spun.

TASSO. Din mîna ta primesc așa 'n genunchi
 Pe capu-mi slab cununa asta mîndră!

(Tasso îngenunchiază. Princesa îl încunună),

LEONORA. (aplăudînd)

Trăiască-acel ce-acum întia oară
 Timid primește splendida cunună!

ALFONS. Aceasta-î doar vestirea celei care
 Va 'ncinge fruntea ta pe capitol.

PRINCESA Acolo voci mai tari te-or saluta —
 Iubirea-aici încet te răsplătește.

TASSO. O, luați-mi iar cununa de pe cap...

O, luați-o iar, vă rog, că-mi arde părul

- Și 'ntocmai ca o rază prea aprinsă
 Îmi arde 'n cap puterea cugetării
 Și tremur tot de friguri arzătoare.
 Iertare, vai, aveți de mine milă!
- LEONORA. Cununa asta apără pe omul
 Ce merge 'n regiunea cald'a slavei,
 Și fruntea dimpotrivă-î răcorește.
- TASSO. Eū nu sînt demn să simt răcoarea asta
 Ce-adie doar pe fruntea de erou.
 O, zeî, luați-mi voi cununa asta,
 Schimbați-o sus, în nori, — și tot mai sus
 Plutească 'n veci, și viața mea întreagă
 Să fie-un drum etern spre-această țintă.
- ALFONS. Primind curînd, veî ști curînd ce mari
 Și ce plăcute-s bunurile vieții,
 Și fiind voios din vreme, n'ai să lași
 Ușor ce-odată 'n viaț-aî stăpînit.
 Și de-aî ceva — atunci să fii armat.
- TASSO. Și-armat de vreî să fii, atuncea trebui
 Puterea ta mereu s'o simți în piept,
 Și iată, chiar acuma îmi lipsește,
 Cînd sînt ferice n'am acea putere
 Cu care mîndru 'nfrunt nenorocirea.
 Saū poate-această mare bucurie
 Și caldul entuziasm m'a istovit
 Și măduva din oase mi-aū topit?
 Genunchii mi se 'ndoaie. O, Princesă,
 Naintea ta 'n genunchi din nou mă vezi!
 Ascultă ruga mea și iea-mi cununa:
 Sculat ca dintr'un vis încîntător —
 Să simt în mine o viață nouă!
- PRINCESA. De știî să porți cu-o blîndă modestie
 Talentul sfînt pe care-l ai din cer —
 Învăță-te să porți cununa asta:
 E cel mai mîndru dar din partea noastră.
 Odată doar o frunte de-a atins-o,
 Și 'n jurul ei pe veci va filfii!
- TASSO. Atunci lăsați să plec de-aci 'ncurcat,
 Să-mi duc adînc în umbră fericirea,
 Cum altă dat' durerea mi-o duceam;
 Și nici-un ochiū să nu mi-aduc'-aminte
 De-acest noroc. Și-așa voiū fi pribeag.
 Iar dacă 'n drum o apă-mi va ieși,
 Și-un mîndru chip, purtînd pe cap cunună,
 În apa lui senin se va răsfrînge

Și-ar sta 'ntre stînci și arbori visător —
 Voiu crede-atunci că 'n magica oglindă
 Zăresc uimit mărețul Eliseu;
 Și 'n pace-așa tăcut, m'oi întreba:
 «Aū cine este oare această umbră,
 «Acest erou din vremile trecute,
 Și cine-mi poate spune cum se chiamă?»
 Și-aș tot gîndi așa în așteptare:
 «O, altul de-ar veni, și încă altul
 Și 'n cerc plăcut cu el să se unească!
 O, de-ași vedea poezi și eroi
 În jurul astei ape adunați...
 Aici de i-aș zări nedespărțiți,
 Cum strîns uniți aū fost în viața lor!
 Precum prin fața lui magnetul leagă
 Bucăți de fier — asemeni pe poezi
 Un dor ascuns îi leagă de eroi.
 Omer vieața 'ntreagă și-o 'nchinase
 La doi eroi, uitînd de sine însuși.
 Iar marele-Alexandru 'n Eliseu
 Pe-Achile și pe-Omer îi caută.
 O, Doamne-atunci de față să fi fost
 Să-i văz uniți așa pe vecinicie!

LEONORA. Deșteaptă-te! Și nu ne face-a crede
 Că nici un preț nu pui pe-acest present

TASSO. Din vis acum presentul mă deșteaptă.
 Eu nu lipsesc, dar sint răpit cu totul!

PRINCESA. O Tasso-'mi place să te-aud vorbind
 Cu geniile-așa de omenește!

(Un paj s'apropie de prinț și îi vorbește 'ncet)

ASLFONS. A, bine c'a venit! E tocmai vremea...
 Antonio! Să vie aici. A, iată-l.

Trad. de C. F.

Notițe bibliografice.

P. Sf. Sa Arhiereul Sofronie Craioveanul, unul dintre cei mai harnici demnitari ai bisericeii noastre, publică o interesantă prelucrare (după mai mulți autori) a «Vieții Sfintei Ecaterina din Alexandria și a Sfintului întâiul Mucenic și Archidiacon Stefan». Este o lucrare binevenită pentru «tinerime și toți cei ce iubesc literatura pioasă», precum se exprimă autorul. — Broșura s'a tipărit în editura «Librăriei naționale»; prețul 50 de bani.

* Editura «Minerva» a pus în vînzare, pentru prețul de 1 leu 50 de bani, o splendidă ediție a «României pitorești», de d. A. Vlahuță, cu ilustrații după tablourile lui Grigorescu.

Sc.